

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 4 maj 1945 dagtecknad proposition, nr 291, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 december 1939 om tjänsteplikt¹, vilken enligt lag den 17 mars 1944 (nr 92) gäller till och med den 30 juni 1945, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

2) L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 935) om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 december 1939 om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister, vilken förstnämnda lag enligt lag den 17 mars 1944 (nr 93) gäller till och med den 30 juni 1945, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

¹ Senaste lydelse av 6 §, se SFS 1943:450, och av 18 §, se SFS 1944:541; jfr 1944:630. Bihang till riksdagens protokoll 1945. 9 saml. 2 avd. Nr 54.

3) Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 484) om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 14 juni 1940 om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m.¹, vilken enligt lag den 30 juni 1944 (nr 464) gäller till och med den 30 juni 1945, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

4) Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken enligt lag den 17 mars 1944 (nr 94) gäller till och med den 30 juni 1945, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom första kammaren väckt motion, nr 394, av herr *Holmberg*.

I motionen har, under hänvisning till det förändrade läge som uppstått till följd av krigets upphörande i Europa, hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå förslaget om fortsatt giltighet av lagarna om tjänsteplikt, om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister samt om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för de framlagda lagförslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Föredraganden, statsrådet Erlander, har i propositionen anført:

»Förhållandena synas icke hava undergått sådan förändring, att behov av lagstiftningen om tjänsteplikt med säkerhet kan antagas icke föreligga efter den 30 juni 1945. Försiktigheten bjuder därför, att gällande lagar om tjänsteplikt och om utvidgad tillämpning av lagen om medling i arbetstvister förläns fortsatt giltighet, förslagsvis till och med den 30 juni 1946.

Vad nu anförts rörande lagen om tjänsteplikt gäller jämväl beträffande

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1944: 464.

lagen om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m. Med hänsyn till rådande förhållanden torde vidare lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete icke kunna undvaras efter den 30 juni 1945. Även sistnämnda båda lagar synas därför böra erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1946.»

Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Genom propositionen framlägges förslag, att lagarna om tjänsteplikt, om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen om medling i arbetstvister, om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m. samt om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilka samtliga gälla till och med den 30 juni 1945, skola äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946. I den i ämnet väckta motionen har hemställts, att förslagen om fortsatt giltighet av nämnda lagar med undantag för lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete måtte avslås.

Utskottet.

Enighet torde råda därom att den s. k. kristidslagstiftningen bör upphöra att gälla, så snart förhållandena det medgiva. Utskottet delar emellertid den uppfattning som kommit till uttryck i propositionen, att behov av de däri behandlade lagarna föreligger även efter den 30 juni 1945. Olika omständigheter, bland annat av närings- och handelspolitisk art, tala för att den möjlighet till fördelning av arbetskraft, som tjänstepliktslagen giver, alltjämt bör förefinnas. I nära samband med tjänstepliktslagen står lagen om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen om medling i arbetstvister. Lagen om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m. har föranletts av det behov av produktionsökning och den brist på arbetskraft, som gjort sig gällande inom vissa särskilt samhällsviktiga näringsgrenar. De sålunda åberopade skälen för sistnämnda lag synas alltjämt äga sin giltighet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte med avslag å motionen I: 394 antaga de genom propositionen framlagda förslagen till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 935) om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister samt lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 484) om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m.; samt

B. att riksdagen måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående fortsatt giltighet av

lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Stockholm den 25 maj 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman, Holmbäck, Wistrand, Sten, Carl Eric Ericsson, Hallagård, Nils Elowsson* och *Söderkvist*;

från a n d r a kammaren: fröken *Andersson**, herrar *Ryberg, Nilson* i Eskilstuna, *Holm**, fru *Johansson**, herrar *Johnsson* i Stockholm*, *Andersson* i Eskilstuna* och *Osterman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
